

Elida Ružić

POSTOJE LI REZERVE ZA KVALITETNI RAD U NASTAVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE?

1. UVOD

Opći cilj, posebni ciljevi, brojne i vrlo složene zadaće tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja u širem smislu, odnosno tjelesne i zdravstvene kulture u užem smislu, mogu se uspješno realizirati samo ako se ukupna odgojno-obrazovna djelatnost pravilno provodi. To, između ostalog, znači da tijekom rada treba maksimalno respektirati tzv. unutrašnje i vanjske čimbenike koji u manjoj ili većoj mjeri utječu na krajnje efekte u radu.

Kada se radi o unutrašnjim čimbenicima treba, između ostalog, voditi računa o zakonitostima razvoja, te načinu usvajanja motoričkih znanja i poboljšanju motoričkih postignuća (Findak, 2003.).

Što se tiče vanjskih čimbenika uspjeh u radu najviše ovisi o raspoloživom vremenu za vježbanje i materijalnim uvjetima rada (Findak, Prskalo 2005., Findak i dr., Prskalo, Findak, 2003.). Raspoloživo vrijeme jedan je od najvažnijih čimbenika o kojem ovise krajnji efekti rada. To iz razloga što promjene osobina i sposobnosti, razina motoričkih znanja i motoričkih dostignuća nužno pretpostavlja, pored ostalog, sistematski i dugotrajni proces iteracija, što je moguće ostvariti samo u uvjetima dovoljno raspoloživog vremena (Findak i dr., 1996.).

2. MOGUĆE REZERVE KVALITETNOG RADA

S obzirom na to da u postojećim uvjetima toga tako potrebnog raspoloživog vremena jednostavno nema (dva sata tjedno nastave tjelesne i zdravstvene kulture nije dovoljno ni za osiguranje biološkog minimuma, a kamo li za osiguranje edukativnog minimuma), a s druge strane da se jednostavno ne smije odustati od jednog od temeljnih ciljeva tjelesne i zdravstvene kulture prema kojem tjelesno vježbanje treba postati i ostati trajna svojina učenika tijekom cijelog života, postavlja se pitanje; što učiniti ususret ostvarenju toga cilja i u postojećoj situaciji?

Smatramo, da se to može postići, pored ostalog na način da se tijekom nastave kod učenika neprestano izgrađuje svijest o vrijednostima tjelesnog vježbanja. U tome ćemo biti utoliko uspješniji, ukoliko tijekom rada osiguramo da učenici svjesno ili što svjesnije sudjeluju u nastavi (Findak, 2003., Rosandić, 2003.).

Postavlja se zato pitanje kako to postići?

Jasno je da se to može osigurati na različite načine, a mi ćemo ovom prilikom ukazati na neke od njih, koji se mogu vrlo efikasno primijeniti i u postojećoj situaciji, dakako, u cilju provođenja što kvalitetnije nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Nema sumnje da su temelj kvalitete svake nastave, pa i kvalitete nastave tjelesne i zdravstvene kulture **nastavnici**. To zbog toga što se upravo rad nastavnika, kvaliteta njihova rada u većoj mjeri pokazuje kao odlučujući čimbenik uspješnosti nastave tjelesne i zdravstvene kulture, nego npr. materijalni uvjeti rada, kojima se ne rijetko pripisuje glavna uloga. Uostalom, to potvrđuju ne samo rezultati nekih istraživanja, nego i brojni primjeri iz svakodnevnice prakse, tj. uvjeti u kojima neki nastavnici i pored skromnijih materijalnih uvjeta postižu zavidne rezultate.

Jedna od rezervi krije se i u humanizaciji rada nastavnika, odnosno nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Naime, da bi se rad s učenicima odvijao što uspješnije dobro je s učenicima dogovoriti određena pravila za suradnju. To iz razloga što postavljanja pravila, koja svim sudionicima nastavnog procesa daju okvir za dobru suradnju, bitno utječe na stvaranje uvjeta za pozitivnu radnu atmosferu tijekom nastave.

Pri tome valja naglasiti da je preporučljivo pravilo donijeti u suradnji s učenicima, jer ih oni tada smatraju svojim, a to povećava vjerodostojnost da će ih i poštivati.

Kao jedna od realnih rezervi kvalitete u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture treba tražiti u načinu praćenja i provjeravanja učenika. Naime, umjesto da kao nastavnici „tražimo” što su učenici loše uradili, bolje je da svaki puta, odnosno na svakom satu tjelesne i zdravstvene kulture otkrijemo što su dobro uradili. To, pored ostaloga, iz razloga što je u cilju povećanja motivacije za vježbanje kod učenika važno utvrditi ne samo krajnje efekte rad, nego i svako ulaganje truda tijekom vježbanja, odnosno tijekom nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Dakle, treba očekivati da ćemo najviše uspjeha postići ako naš napor u praćenju i vrednovanju rada usmjerimo u pravcu onoga što učeniku ili učenicima ide najbolje. To je razumljivo jer po prirodi stvari čovjek napreduje najbrže u onome za što ima afinitet ili što mu ide najbolje. I još nešto, mišljenja smo da će takav pristup nastavnika praćenju i vrednovanju rada mobilizirati učenika ili učenike da lakše i uspješnije svladavaju i ono što ne ide najbolje, odnosno u čemu su slabiji. Osim toga, tada neće učenici većinu vremena i energije uložiti samo svladavanje poteškoća, nego će moći potencijalnu energiju rasporediti ravnomjernije.

Smatramo, da u radu koji se provodi na prethodno izložen način, postignuća svakog pojedinog učenika izražena su konkretnije, svrsishodnost tjelesnog vježbanja postaje učenicima jasnije pa analogno tome i njihovo angažiranje u nastavnim procesima postaje svjesno ili svjesnije, što sve zajedno ima za posljedicu da učenici prihvate tjelesno vježbanje kao trajnu vrijednost.

3. ZAKLJUČAK

Hoće li učenik zaista biti subjekt nastavnog procesa to ovisi o brojnim čimbenicima, od kojih nastavniku pripada glavna uloga. To zbog toga što smatramo da nastavni proces koji se organizira i provodi u uvjetima u kojima učenici svjesno sudjeluju u radu istodobno predstavlja i temeljni uvjet da se učenici na vlastitom iskustvu uvjere u potrebu i korisnost tjelesnog vježbanja.

Sasvim sigurno da takvo formirano uvjerenje pozitivno djeluje na njihov trajni odnos prema tjelesnom vježbanju.

4. LITERATURA

1. Findak, V.; Delija, K.; Mraković, M.; Metikoš, D. (1996.). Racionalizacija na satu tjelesne i zdravstvene kulture, *Kineziologija* 28, 1:20-24, Zagreb.
2. Findak, V. (2003.). Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb, 1999.
3. Findak, V.; I. Prskalo (2005.). Kineziološka znanost i profesija u funkciji kvalitetne škole. Zbornik: 4. internacionalna konferencija o kineziologiji, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Opatija, str. 76 – 78.
4. Prskalo I., E. Ružić, I. Mašić,: Materijalno tehnički uvjeti za provedbu organizacijskih oblika rada u tjelesnom i zdravstvenom odgojno-obrazovnom području, Zbornik, 16. ljetne škole kineziologa, Zagreb, 2007.
5. Prskalo, I., V. Findak (2003.). Metodički organizacijski oblici rada u funkciji optimalizacije nastavnog procesa, *Napredak*, Vd.144, 1 : 53 – 65.
6. Rosandić, D. (2003.). Novi metodički obzori, *Školske novine*, Zagreb.
7. Ružić, E.: Uloga nastavnika u osiguravanju optimalnog opterećenja na satu tjelesne i zdravstvene kulture, u Zborniku, 10. ljetne škole kineziologa, Zagreb, 2001.